

SOU 2020:74 En europeisk åklagarmyndighet i Sverige (Ju2020/04654)

Sammanfattning

Journalistförbundet har tagit del av förslagen i SOU 2020:74 En europeisk åklagarmyndighet i Sverige. Journalistförbundets remissvar begränsas till de delar av utredningen som påverkar källskyddet för journalister och offentlighetsprincipen. Enligt Journalistförbundet är det oklart hur Eppo ska kunna upprätthålla rättssäkerheten när det gäller principer om beslagsförbud och källskydd i rättegångsbalken (RB). Det faktum att offentlighetsprincipen inte kan tillämpas på Eppo:s verksamhet är ytterligare en faktor som gör att det enligt Journalistförbundet kan ifrågasättas om en europeisk åklagarmyndighet i Sverige ens är lämpligt ur grundlagssynpunkt. Mot den bakgrunden anser Journalistförbundet inte att Sverige bör inrätta en europeisk åklagarmyndighet.

Om Eppo

Eppo står för European Public Prosecutor's Office och är den Europeiska åklagarmyndigheten. Sverige har möjlighet att ansluta sig till samarbetet och utredningen innehåller ett förslag på vilka lagändringar som behövs för att Sverige ska kunna ansluta sig till samarbetet. Eppo ska enligt Eppo-förordningen vara ett odelbart unionsorgan, som ska verka som en enda myndighet med en decentraliserad struktur.

Eppo:s centrala nivå ska finnas i Luxemburg. Eppo:s decentraliserade nivå utgörs av europeiska delegerade åklagare med placering i medlemsstaterna. I varje medlemsstat ska det finnas minst två sådana åklagare. De europeiska delegerade åklagarna ska agera på Eppo:s vägnar i sina respektive medlemsstater och ha samma befogenheter som nationella åklagare, utöver de särskilda befogenheter och den särskilda ställning som de har enligt förordningen. De ska ansvara för de utredningar och lagföringar som de har inlett, tilldelats eller övertagit. Eppo ska ha företrädare framför medlemsstaterna att utreda och väcka åtal för vissa brott mot EU:s finansiella intressen. Exempel på brott som kan ligga inom Eppo:s behörighet är bedrägeri, penningtvätt, korruption och mutbrott.

Avlyssning av elektronisk kommunikation enligt artikel 30.1 e

Eppo ska enligt Eppo-förordningen ha rätt att använda hemlig avlyssning av elektronisk kommunikation. Det finns enligt artikel 30.2 en möjlighet att begränsa rätten när det gäller uppgifter som omfattas av vissa yrkesgruppers tystnadsplikt. Journalistförbundet förutsätter att RB:s regler avseende beslagsförbud kommer att gälla och att det inte kommer att finnas möjlighet för en europeisk åklagare att avlyssna journalisters kommunikation med källor. Det svenska regelverket när det gäller hemliga tvångsmedels begränsningar med hänsyn till källskyddet är komplicerat. Det framstår som rättsosäkert att överlåta den typen av bedömningar till en europisk åklagarmyndighet med säte i Luxemburg. Mot den bakgrunden bör den europeiska åklagaren inte ha rätt att besluta om avlyssning av elektronisk kommunikation i Sverige.

Spårning av föremål enligt artikel 30.1 f

Den europeiska åklagaren ska enligt Eppo-förordningen ha rätt att begära spårning av föremål. Med teknisk spårning avses att positioneringsutrustning placeras i eller på en lös sak för att få uppgift om dess position. Det saknas idag lagstöd för spårning av föremål och utredningen föreslår därför att det införs en särskild bestämmelse om spårning i polislagen. Denna reglering innebär ett stort intrång i integriteten för den som utsätts för åtgärden eftersom det gör att det går att följa till exempel en persons rörelsemönster. Enligt Journalistförbundet är det inte utrett vilka andra negativa effekter ett sådant nytt hemligt tvångsmedel kan få. Åtgärden ska få användas inte bara av europeiska åklagare utan även av svenska rättsvärdande myndigheter. Det är enligt Journalistförbundet inte visat att det föreligger ett behov av förändringen. Mot den bakgrunden avstryker Journalistförbundet förslaget.

Reglerna om handlingsoffentlighet gäller inte för Eppo

Utredningen konstaterar att regleringen i TF, YGL och OSL är inte tillämplig för Eppo. Det innebär att bestämmelserna om handlingsoffentlighet, sekretess och meddelarfrihet inte gäller för uppgifter som förvaras hos Eppo, trots att förvaringen äger rum i Sverige. Enligt Journalistförbundet är detta djupt problematiskt. Det innebär i praktiken att uppgifter som skulle vara offentliga i ett utredningsärende som drivs av en svensk åklagare är hemliga om utredningsärendet drivs av en europeisk åklagare. Enligt Journalistförbundet innebär det ett avsteg från den grundlagsskyddade offentlighetsprincipen som inte är acceptabel.

Meddelarfrihet

Utredningen föreslår att meddelarfrihet ska gälla för dem som bistår Eppo i myndighetens operativa verksamhet. Att offentligt anställda i Sverige omfattas av meddelarskydd är en viktig och grundlagsskyddad rättighet. Journalistförbundet delar utredningens bedömning att de personer som bistår Eppo:s verksamhet i Sverige, till exempel poliser, måste omfattas av meddelarskydd precis på samma sätt som när de bistår en svensk åklagare. Mot den bakgrunden tillstyrker Journalistförbundet utredningens förslag i den delen.

Journalistförbundets ståndpunkt avseende Eppo:s verksamhet i Sverige

Utredningen har haft i uppgift att föreslå hur en reglering av Eppo:s verksamhet i Sverige skulle kunna se ut. Förslaget visar enligt Journalistförbundet på att Sverige för att kunna tillåta Eppo att bedriva verksamhet i Sverige måste göra avkall på flera viktiga demokratiska värden. Som framgår av ovan är det oklart hur Eppo ska kunna upprätthålla rättssäkerheten när det gäller principer om beslagsförbud

och källskydd i RB och ytterst grundlagarna. Det faktum att offentlighetsprincipen inte kan tillämpas på Eppo:s verksamhet är ytterligare en faktor som gör att det enligt Journalistförbundet kan ifrågasättas om en europeisk åklagarmyndighet i Sverige ens är lämpligt ur grundlagssynpunkt. Mot den bakgrunden anser Journalistförbundet inte att Sverige bör inrätta en europeisk åklagarmyndighet.

A handwritten signature in blue ink, consisting of a stylized 'U' followed by a series of loops and a horizontal line.

*Ulrika Hyllert
Förbundsordförande
Journalistförbundet*